

Bireyleri Bilardo Oynamaya Motive Eden Faktörler Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Türk Popülasyonu İçin Geçerlik ve Güvenirliğin Yapılması

¹Faik ARDAHAN¹, Ayşenur CANSEVER²

¹ Akdeniz Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi ORCID: 0000-0002-5319-2734

² Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü ORCID: 0000-0001-7360-4604

Orijinal Makale

Öz

Bu çalışmanın amacı profesyonel ve rekreasyonel amaçlı bilardo oynayan bireyleri bilardo oynamaya motive eden faktörler ölçeğini geliştirmek ve Türk popülasyonu için geçerlilik ve güvenilirliğini yapmaktır. Araştırmanın evreni sayıları tam olarak belirlenemeyen rekreasyonel bilardo oyuncularını ve Bilardo Federasyonunda 2018 itibarıyla aktif lisanslı 650 müsabık olarak yarışmalara katılan bilardo sporcularından oluşmaktadır. Bu çalışmaya özgü olarak geliştirilen anket formu, demografik bilgilere ek olarak, bireylerin bilardo için harcadıkları zaman, katlandıkları maliyet, serbest zamanlarında bilardo dışında neler yaptıkları ve bireyleri bilardo oynamaya motive eden 54 maddeden oluşan soru listesi kullanılmıştır. Anket sosyal medya üzerinden uygulanmıştır. Araştırma örneklemini toplam 78 müsabık ve 95 rekreasyonel bilardo oyuncusundan oluşmaktadır. Çalışmanın bulgularına göre, bilardo oyuncularının önemli bir kısmı erkek, iyi eğitilmiş, hem kişisel gelirleri hem de aile gelirleri ortalama gelirin üzerindeki bireylerden oluşmaktadır. Bireyleri bilardo oynamaya motive eden maddeler toplam 11 faktörde faktörleşmiştir. Bunlar sırasıyla; Rekabet Duygusu, Tanınma ve Sosyal Statü, Mental Sağlık, Bilardo Sevmeye, Kariyer Beklentisi, Sosyalleşmek, Uzaklaşmak, Takdir Edilme ve Kendini Gösterme, Örnek Olma, Yenilemek/Gelişim ve Yeni Bir Spor Branşını Denemedir. Sonuç olarak hem rekreasyonel ve profesyonel olarak bilardo diğer rekreasyonel aktivitelerden farklı olarak hem sporcuların hem de rekreasyonel oyuncuların kazanmak için oynadıkları hem spor hem de eğlence içeren bir oyundur. Bireyleri bilardo oynamaya motive eden faktörler ölçeği geliştirilmiş ve Türk popülasyonu geçerlilik güvenilirliği yapılmıştır.

Anahtar kelimeler: *Bilardo, Rekreasyonel Bilardo, Rekreasyon, Motivasyonel Faktörler.*

Developing Motivational Factors Scale What Motivate Individuals to Play Billiards and Making Its Validity and Reliability For The Turkish Population

Abstract

The aim of this study is to develop "Motivational Factors Scale Individuals to Play Billiards and Profile of the Billiard Players and Making Its Validity and Reliability for the Turkish Population". The population of the study is recreational billiard players whose numbers cannot be determined exactly. In 2018, 650 licensed athletes from the billiards are coming to the competition. In addition to demographic information, the questionnaire developed specifically for this study is the time spent on billiards, the costs they endure, and what they do outside billiards in their free time. A list of 54 items was used to motivate individuals to play billiards. The survey was conducted through social media. The research sample consisted of 78 competitions and 95 recreational billiards players. According to the findings of the study, since most of the billiard players are male, well educated, both personal income and family income consist of individuals above average income. The items that motivated individuals to play billiards were factorized in 11 factors. These are; sense of competition, recognition and social status, mental health, loving billiard, socializing, getting away, applying and revealing, being an example, renewing/developing and trying a new sport branch. As a result, billiard is a game and/or sport both recreational and professional and unlike other recreational activities, it is a sport that both athletes and recreational players play to win. The billiards found in cafes in recent years don't see the value they deserve for this reason, both the number of players decreases and the image of the coffee game continues to exist.

Original Article

Keywords: *Billiard, Recreational Billiard, Recreation, Motivational Factors.*

GİRİŞ

Oyuncuların papyonlarını takarak yarıştığı, güzel sayı aldığı rakibini alkışlama nezaketinde bulunduğu, sporcular atış yaparken oyuncuların konsantrelerinin bozulmaması için sessizlik gerektiren, saygı, hoşgörü ve hırsın bir arada sergilendiği, her oyunun ve atışın farklılık içinde oynandığı, zarafet, kibarlık ve akıl oyunları üzerine kurgulanmış bir spor ve eğlence oyunudur. Bilardo, son yıllarda hem rekreasyonel hem de profesyonel spor dalları içinde önemli yer almaya başlamıştır. Her ne kadar ülkemizde yeni yeni yaygınlaşan bir branş olsa da, Avrupa'nın en çok ilgilenilen beş sporu arasındadır (Ercan, 1995).

Bilardo oynamak için gereken malzemeler; bilardo masası, isteka (bilardo sopası), bilardo topları, tebeşir (istekanın topa daha ölçülü vurmasını ve gereksiz yere kaymamasını sağlar), köprü (zor uzanılan toplara yetismeyi sağlar) gerekir. İsteka; jump ve açılış istekası olarak ikiye ayrılır. Bilardo masası, etrafı kauçuk ve genellikle üç parçadan oluşan dikdörtgen şeklinde mermer bir zeminden oluşur. Bu bantlar ve mermer, yeşil ya da mavi renklerde, kaliteli bir çuha ile kaplanır (Kışın, 2020).

Kapalı bir alanda oynanan bilardo oyununda aç hesaplamak ve hızı ayarlamak en temel iki kuraldır. Bilardo cepli (delikli) bilardo ve cepsiz (deliksiz) bilardo olarak iki temel gruba ayrılır. Cepli bilardoya örnek olarak bilinen 8-Top (Amerikan) bilardosu ve Snooker vardır. Cepsiz bilardo da 3-Top (3-Bant) bilardo olarak bilinir. Bilardonun hem rekreasyonel hem de profesyonel oyunlarında toplam dokuz farklı oynanma biçimi vardır (Ercan, 1995). Bunlar; a) 8 Top, b) 9 Top, c) 14±1, d) Snooker, e) Karambol, f) Tek bant, g) Üç Bant, h) Artistik ve i) Kadre dir.

Ülkemizde 1980'li yıllara kadar karambol ve 8 top yaygın olsa da Türkiye'nin en başarılı bilardocularından Semih Saygıner'in Avrupa şampiyonu olmasından sonra 3 bant ve karambol yaygınlaşmıştır. Bu oyun eskiden sadece göz kararı oynanırken Raymond Ceulemans'ın bulunduğu diamond sistemle bir matematik hesaba dayandırılmıştır. Bilardoda; Turnike, Ters Turnike, 5 Bant, Viyana Turnikesi, Brikol, Efekare, Acem gibi pek çok özel vuruş vardır. Carom bilardonun karambol ve 3 bant dışında Bant, Artistik bilardo, 4 top gibi çeşitleri vardır (tr.wikipedia.org/wiki/Bilardo, 2020).

Sportif ve Rekreasyonel Bilardo

Bilardo diğer birçok spor branşı gibi aynı kurallarla hem profesyonel hem de rekreasyonel amaçlı oynanmaktadır. Sportif amaçlı turnuvalarda amaç maddi ödüller iken, çoğunlukla rekreasyonel oyunlarda ve turnuvalarda ödül daha çok sosyal statü ve maddi olmayan ödüllerdir. Rekreasyonel bilardo daha çok kafelerde oynanırken, profesyonel bilardo daha çok arenalarda, spor salonlarında oynanmaktadır (Ercan, 1995; tr.wikipedia.org/wiki/Spor,2020).

Bilardo sadece turnuvalarda oynanılan bir masa sporu olarak kalmayıp aynı zamanda Türkiye'de en yaygın masa sporudur. Ülkenin her yerine yayılmış bilardo salonlarında ve neredeyse her kafede ve oyun salonlarında bulunan bilardo masalarında bu spor rekreatif amaçlı olarak da icra edilmektedir.

Sportif Bilardo

Spor, önceden belirlenmiş kurallara göre bireysel veya takım halinde yapılan, genellikle rekabete dayalı yarışma ve kişisel eğlence veya mükemmelliğe ulaşmak için yapılan fiziksel veya zihinsel aktivitedir. Yalnızca zihinsel yeteneklere dayalı bazı masa oyunlarını da spor olarak kabul edilmektedir. Antrenman, idman veya egzersiz; herhangi bir alanda istenilen düzeye ulaşmak için gerçekleştirilen sistematik alıştırma. Antrenman ve idman sözcükleri Türkçede genellikle "herhangi bir spor müsabakasına hazırlık yapma" anlamında kullanılır (tr.wikipedia.org/wiki/Spor, 2020).

Sportif olarak oynanan bilardo turnuvaları ülkemizde TBF (Türkiye Bilardo Federasyonu) tarafından düzenlenmektedir. Bilardo eğitimine başlayan çocuklar sekiz yaşından itibaren turnuvalara katılabilmektedir. Bilardoya profesyonel sporcu olarak devam etmek isteyen çocuklar çok küçük yaşlarda bu eğitimi almaya başlamalıdır fakat bilardo, çok tekrar, antrenman ve zekâ gerektiren bir masa sporu olduğundan dolayı her yaşta başlanabilir ve oynanabilmektedir.

Bilardo sporunda ülke olarak Dünya'da ilk 3 sırada yer almaktayız. Türkiye ve Güney Kore dışında ise dünyada Almanya, Hollanda, Fransa, İsveç, Belçika ve İspanya'da bilardoda önde gelen ülkeler arasında yer almaktadır. Şu anda Avrupa'nın en çok ilgilenilen beş sporu arasında yer alan bilardo ülkemizde giderek yaygınlaşmaktadır. Ülkemizde 1993 yılında kurulan Türkiye Bilardo Federasyonu'ndan sonra ülkemiz uluslararası yarışmalara katılmakta ve Semih Saygıner başta olmak üzere diğer birçok sporcu ile önemli başarılar da elde etmiştir (Ercan, 1995).

Bireyi Bilardo Oynamaya Motive Eden Unsurlar

Bireyin neden bilardo oynamaya başladığının ve bilardo oynamayı sürdürdüğünün bilinmesi bilardonun daha etkin yönetilmesini, tanıtılmasını, pazarlanmasını sağlayacak ve bireylerin bilardo yolculuğu içinde tutulmasını kolaylaştıracaktır. Crandall (1980) bireyin kişiliği ve içinde bulunduğu sosyal koşullar, rekreasyon imkanların bir davranışı yapmaya motive ettiğini açıklarken, Levy (1979) kişilik, içinde bulunulan fiziksel, sosyal ve psikolojik koşulların etkileşimi ile bir davranışı ortaya koymaktadır. Bireyleri bilardo oynamaya motive eden faktörleri açıklamak için motivasyon teorileri de kullanabiliriz. Bunlara ilave olarak; İbrahim ve Cordes (2002); bilardo oynamayla ve/veya bilardo oynamaya başlamayla ilgili faktörleri İhtiyaç Teorisi (The Need Theory) ile açıklarken, Deci ve Ryan (1985); Özgür İrade Teorisi ile (The Self-Determination Theory), Pintrich (2000); Başarılacak Amaç Teorisi ile (The Achievement Goal Theory), Engeström ve ark, (2003); Aktivite Teorisi ile (The Activity Theory) ile açıklamaya çalışmışlardır.

Özgür İrade Teorisi (SDT): Motivasyonla ilgili bireyin üç durumu vardır. Bu durumlar; içsel motivasyon, dışsal motivasyon ve motivasyonsuz olma halidir. Bireyin motive olma hali iç ve dış motivasyon olmak üzere iki grupta incelenmiştir. İç motivasyon içsel yani kendi kararlarıyla hareket etmesi, dış motivasyonda ise birey daha çok ödül fayda gibi unsurlara odaklanmaktadır. Fiziksel sağlığını korumak için bilardo oynayan birinin içsel motivasyonel amacı fiziksel sağlığını korumaktır. Bireyin bu aktiviteyi nerede, kimlerle, hangi sıklıkla yaptığı ise içsel faktörlerle ilgili olabileceği gibi daha çok dışsal faktörlerle de ilgilidir

(Ardahan, 2013). Motivasyonsuzluk; bireyler içsel ya da dışsal şekilde motive olmaktadır. Dışsal ya da içsel olarak güdülenmeyen bireyler kendilerinde yetersizlik duygusu hissederek yapılacak şeyle baş edemeyeceklerini düşüncesine kapılmaktadırlar. Deci-Ryan; motivasyonsuzluğu “bir aktiviteden faydalanmamak ve aktiviteyi yapacak yeterliliği hissetmemek” olarak ifade etmiştir (Deci-Ryan, 2000).

İhtiyaçlar Hiyerarşisi Teorisi (Maslow): Maslow, insan davranışlarının temelinde yatan gerçek nedenleri ihtiyaçlarla anlatmaya çalışmıştır. Ona göre bir birey bir düzeydeki ihtiyacını karşılamadan üstteki ihtiyacına yönelmez. Maslow’un ihtiyaçlar hiyerarşisine göre ihtiyaç basamakları; fizyolojik, güvenlik, ait olma/sevgi, saygınlık/değer ve kendini gerçekleştirme ihtiyaçlarıdır (İbrahim ve Cordes, 2002).

Aktivite Teorisi; bireyin yaptığı farklı aktivitelerin bireydeki farklı ihtiyaçların giderilmesine yardımcı olduğunu savunur. Rekabetçi bir kişilik yapısına sahip bireylerin, başkalarına ihtiyaç duymadan, kendi kendilerine yetebilmesinin bireyi mutlu ettiği düşüncesine dayanmaktadır. Rekabetçi bir kişiliğe sahip bireylerin tenise başlamasındaki; her zaman kendini rekabete hazır tutmak istemesi ve bu sebepten düzenli olarak egzersiz yapmak, pratik yaparak zihinsel, duygusal ve fiziksel kondisyonlarını yeterli düzeyde tutmaya yönelik davranışlar sergilemesidir (Ardahan, 2016).

Başarılan Amaç Teorisi: Bu teori bireyleri rekreasyonel aktivitelere motive eden unsurları sorgulamak amacıyla, bireyin bir fayda elde etmediği sürece bir amaca yönelmeyeceğini savunmaktadır. Teoride iki amaca odaklanılmaktadır; bunlardan ilki ego temelli amaç, ikincisi ise görev temelli amaçtır. Ego temelli amaçta birey başkalarıyla rekabet içerisinde olup kendi yeteneğini başkalarıyla kıyaslamaktadır. Bir diğer amaçta ise birey görev temelli yöneliş içerisindeyse; bireylerin temel amacı kendini aşması, yeni bir spor branşını denemek istemesi, yeni bilgiler edinmek istemesi, yeni yetenekler kazanmak istemesi veya sahip olduğu becerileri geliştirmek istemesiyle ilgilidir (Ardahan, 2012).

Herzberg’in Çift Faktör Teorisi: Bu teori, Herzberg’in işyerinizde çalışırken kendinizi ne zaman en iyi ve en kötü hissettiniz sorusuna cevap ararken ortaya çıkmıştır. Araştırma verilerine göre; iş yerinde kendilerini en iyi hissedenler iş ile doğrudan ilgili olan başarı ve sorumluluk kavramlarını öne çıkaranlar olmuştur, iş yerinde kendilerini en kötü hissedenlerin iş ile doğrudan ilgili olmayan ücret ve çalışma koşulları kavramlarını öne çıkaranların olduğu görülmüştür. Kavramlar şu şekilde kategorize edilmiştir: İlk grup, motive edici faktörlerdir. İşin kendisi, sorumluluk, statü, terfi olarak sayılabilir. Kişiyi işyerine daha çok bağlayan, kişiye başarı hissi veren faktörler oldukları için insanı motive ederler. Hiç olmamaları veya eksik olmaları kişinin motive edilememesi sonucunu doğurur. İkinci grup, hijyen faktörleridir. Maaş, çalışma koşulları, iş güvenliği, iş ilişkileri, örgüt politikaları ve denetim gibi faktörlerdir (kisiselbasari.com/motivasyon-kavrami-ve-motivasyon-teorileri, 2020).

Bunlara ilave olarak; fiziksel ve özellikle mental sağlığını geliştirmek, zinde kalabilmek; sosyalleşmek, kendisi ve başkalarıyla rekabet etmek, iş/okul hayatının getirdiği stresten, kentleşmenin sonucunda giderek artan günlük hayatın stresinden uzaklaşıp, kendini yenilemek için bilardoya başlamaktadır. Aynı zamanda; bilardonun ferdi bir spor olması ve her yaşta oynanabilmesi bireylerin serbest zamanlarını değerlendirme açısından uygun bir spordur. Bu çalışmanın amacı profesyonel ve rekreasyonel amaçlı bilardo oynayan bireylerin

profillerini belirlemek ve Bireyleri Bilardo Oynamaya Motive Eden Faktörler Ölçeğini (BBOMEFÖ) geliştirmek ve Türk popülasyonu için geçerlilik ve güvenilirliğini yapmaktır.

YÖNTEM

Evren ve Örneklem: Araştırmanın evreni sayıları tam olarak belirlenemeyen rekreasyonel bilardo oyuncularını ve 2018 yılında Bilardo Federasyonundan lisanslarını onaylatan/vize alan 650 sporcudan oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemini sosyal medya üzerinde örgütlenmiş bilardo gruplarına gönderilen ve Bilardo Federasyonunun resmi WEB sitesinde yayınlanan elektronik anket formuna 01 Eylül 2018 - 31 Mart 2019 tarihleri arasında gönüllü olarak katılmayı kabul eden 173 kişiden oluşmaktadır.

Veri Toplama Araçları: Araştırmanın verileri sosyal medya üzerinde örgütlenmiş bilardo gruplarına gönderilen ve Bilardo Federasyonunun resmi WEB sitesinde yayınlanan elektronik anket formu ile 01 Eylül 2018 - 31 Mart 2019 tarihleri arasında toplanmıştır.

Bu çalışmaya özgü olarak geliştirilen anket formu, demografik bilgilere ek olarak, bireylerin bilardo için harcadıkları zaman, katlandıkları maliyet, serbest zamanlarında bilardo dışında neler yaptıkları ve bireyleri bilardo oynamaya motive eden 72 maddeden oluşan soru listesi kullanılmıştır. Anket sosyal medya üzerinden uygulanmıştır. Araştırma örneklemini toplam 78 müsabık ve 95 rekreasyonel bilardo oyuncusundan oluşmaktadır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan anketteki 72 maddeden oluşan madde havuzunu oluşturulmasında;

- Driver (1983) tarafından geliştirilen ve bireyleri herhangi bir rekreatif etkinliğe motive eden faktörleri açıklamak için kullanılan “Rekreasyon Deneyimi Tercih Ölçeği Recreation Experience Preference Domains, Scales And Core Statements”.
- Ardahan’ın (2012) “Bireyleri Rekreasyonel Balıkçılığa Motive Eden Faktörler Ölçeğinden”,
- Ardahan ve Mert’in (2013a) “Bireyleri Doğa Yürüyüşü Yapmaya Motive Eden Faktörler Ölçeğinden”,
- Ardahan ve Mert’in (2013b) “Bireyleri Dağcılık Yapmaya Yapmaya Motive Eden Faktörler Ölçeğinden”,
- Ardahan ve Mert’in (2014c) “Bireyleri Bisiklet Kullanmaya Motive Eden Faktörler Ölçeğinden”,
- Ardahan’ın (2016) “Bireyleri AKUT Gönüllüsü Olmaya Motive Eden Faktörler Ölçeğinden”,
- Ardahan ve Çalışkan’ın (2017) “Bireyleri Spor Festivallerine Katılmaya Motive Eden Faktörler Ölçeğinden”,
- Ardahan’ın (2018) “Bireyleri Gönüllü Olmamaya Motive Eden Faktörler Ölçeğinden”,
- Ardahan’ın (2018) “Bireyleri Rekreasyonel Korolarda Korist Olmaya Motive Eden Faktörler Ölçeğinden”,
- Evlivan ve Ardahan’ın (2019) “Bireyleri Bisiklet Festivallerine Katılmaya Motive Eden Faktörler Ölçeğinden”,

- Akdeniz ve Ardahan'ın (2019) "Bireyi Rekreatif Tenise Başlamaya Motive Edenler Faktörler Ölçeğinden" yararlanılmıştır.

Verilerin Analizi: Oluşturulan toplam 72 ölçek maddesi üç rekreasyon uzmanı ve üç profesyonel bilardo oyuncusu ve beş rekreatif bilardo oyuncusunun görüşleri doğrultusunda, bazı maddeler çıkarılmış, bazıları birleştirilmiş ve toplam 55 maddeye Açıklayıcı Faktör Analizi Yapılmıştır. Analiz sonucunda iki maddenin ortak varyans değerleri 0,05'den küçük olduğu için madde listesinden çıkartılıp geri kalan 53 maddeye yeniden AFA uygulanmıştır. Faktör analizi sonucunda oluşan BBOMEFÖ'nün yapı geçerliliğini test etmek için madde-faktör analizi yapılmıştır. Ölçeğin iç tutarlılığını değerlendirmek için Cronbach's Alpha değerlerine bakılmıştır. Elde edilen ölçeğin maddeleri ve faktörleri arasındaki ilişkiye bakmak için Pearson Corelation Testi kullanılmış ve çok boyutlu psiko-sosyal alt boyut olan ölçeklerde yaygın olarak kullanıldığı için modelde Varimax döndürme yöntemi kullanılmıştır. Ölçeğe Doğrulayıcı Faktör Analizi de uygulanmıştır. Ölçek maddelerinin ağırlıklandırılmasında beşli Likert ölçeği (1-Kesinlikle Katılmıyorum, 5- Kesinlikle Katılıyorum) kullanılmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistik yöntemleri kullanılmıştır. Sonuçlar 0,01 ve 0,05 anlamlılık düzeyinde sorgulanmıştır.

BULGULAR

Çalışmada Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterlilik Ölçümü ve Bartlett küresellik testlerinin sonuçlarına göre KMO=0,833, $X^2=8817,790$, $SD=1378$, $p=0,000$ olarak hesaplandığı için BBOMEFÖ'ye AFA uygulanabilir olduğuna karar verilmiştir. 53 maddeye AFA uygulanmış, modelin geçerlilik ve güvenilirliği yapılmış ve BBOMEFÖ'nün 11 faktörden oluşan alt boyutları ortaya konulmuştur. Ölçeğin Toplam Cronbach's Alpha Değeri 0,961 ve toplam açıklanan varyans değer %76,073 olarak bulunmuştur.

Faktör isimleri "F1-Tanınma ve Sosyal Statü", "F2-Mental Sağlık", "F3-Rekabet", "F4-Sosyalleşme", "F5-Bilardoyu Sevme", "F6-Uzaklaşma", "F7-Kariyer Beklentisi", "F8-Örnek Olma", "F9-Yenilenme ve Gelişme", "F10-Takdir Edilme" ve "F11-Yeni Bir Sporu Deneme" dir. Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları Tablo-1'de verilmiştir.

Tablo 1: Açıklayıcı faktör analizi sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.													,883			
Bartlett's Test of Sphericity													Approx. Chi-Square		8222,495	
													df		1378	
													Sig.		,000	
Maddeler	Ortak											Varyans		X±SD		
Faktörler	F1	F2	F3	F4	F5	F6	F7	F8	F9	F10	F11					
TSS1	,777											,814	2,76±1,39			
TSS2	,750											,825	3,28±1,43			
TSS3	,739											,788	2,42±1,34			
TSS4	,722											,788	2,91±1,42			
TSS5	,713											,719	2,43±1,32			
TSS6	,683											,696	2,71±1,30			
MES1		,845										,808	3,91±1,05			
MES2		,843										,799	3,86±1,15			
MES3		,804										,802	3,97±1,08			
MES4		,785										,761	4,06±1,00			
MES5		,741										,783	4,18±0,93			
MES6		,663										,732	4,23±0,92			
REK1			,825									,803	3,45±1,30			
REK2			,813									,845	3,86±1,14			

Maddeler/Faktörler	F1	F2	F3	F4	F5	F6	F7	F8	F9	F10	F11
TSS1	,893**	,349**	,422**	,540**	,337**	,160*	,525**	,495**	,433**	,632**	,440**
TSS2	,861**	,486**	,483**	,427**	,463**	,203**	,465**	,547**	,510**	,478**	,323**
TSS3	,864**	,349**	,352**	,614**	,250**	,202**	,545**	,508**	,421**	,622**	,449**
TSS4	,878**	,415**	,500**	,475**	,377**	,168*	,597**	,569**	,514**	,543**	,380**
TSS5	,820**	,298**	,429**	,499**	,251**	,143	,509**	,463**	,358**	,600**	,368**
TSS6	,817**	,422**	,365**	,481**	,368**	,231**	,472**	,509**	,476**	,491**	,416**
MES1	,385**	,873**	,362**	,333**	,347**	,092	,247**	,394**	,536**	,354**	,264**
MES2	,381**	,879**	,342**	,327**	,337**	,158*	,249**	,361**	,514**	,343**	,226**
MES3	,382**	,885**	,462**	,322**	,444**	,051	,243**	,411**	,606**	,370**	,220**
MES4	,444**	,864**	,407**	,305**	,439**	,129	,276**	,369**	,558**	,295**	,190*
MES5	,417**	,866**	,436**	,354**	,512**	,170*	,273**	,394**	,649**	,320**	,219**
MES6	,341**	,820**	,494**	,364**	,525**	,081	,210**	,424**	,591**	,271**	,217**
REK1	,420**	,339**	,881**	,327**	,439**	,165*	,414**	,301**	,392**	,351**	,282**
REK2	,439**	,462**	,912**	,344**	,544**	,088	,334**	,395**	,533**	,313**	,287**
REK3	,378**	,438**	,866**	,210**	,492**	,043	,317**	,257**	,419**	,253**	,185*
REK4	,488**	,342**	,861**	,431**	,446**	,163*	,450**	,449**	,505**	,428**	,308**
REK5	,421**	,486**	,845**	,312**	,507**	,182*	,272**	,359**	,473**	,390**	,304**
REK6	,438**	,421**	,816**	,300**	,524**	,101	,361**	,399**	,418**	,331**	,241**
SOS1	,394**	,317**	,220**	,806**	,272**	,209**	,275**	,350**	,304**	,356**	,450**
SOS2	,563**	,317**	,340**	,887**	,228**	,237**	,549**	,470**	,405**	,568**	,546**
SOS3	,612**	,368**	,366**	,833**	,289**	,181*	,463**	,530**	,438**	,557**	,554**
SOS4	,380**	,406**	,361**	,723**	,374**	,134	,307**	,505**	,376**	,362**	,490**
SOS5	,594**	,279**	,305**	,825**	,195*	,198**	,544**	,507**	,369**	,641**	,508**
SOS6	,334**	,181*	,247**	,748**	,092	,327**	,394**	,385**	,221**	,532**	,494**
SOS7	,406**	,281**	,231**	,743**	,203**	,163*	,409**	,551**	,361**	,477**	,515**
BSEV1	,243**	,400**	,430**	,160*	,832**	-,049	,156*	,296**	,315**	,126	,203**
BSEV2	,224**	,373**	,408**	,215**	,806**	,081	,145	,291**	,315**	,190*	,271**
BSEV3	,364**	,431**	,461**	,253**	,831**	,091	,174*	,383**	,396**	,272**	,339**
BSEV4	,371**	,429**	,623**	,258**	,844**	,102	,337**	,339**	,372**	,326**	,307**
BSEV5	,399**	,398**	,410**	,298**	,798**	,071	,339**	,354**	,359**	,268**	,313**
UZK1	,209**	,087	,098	,270**	,016	,838**	,086	,158*	,153*	,166*	,264**
UZK2	,184*	,128	,176*	,188*	,089	,835**	,042	,092	,197**	,077	,155*
UZK3	,127	,094	,107	,178*	,106	,812**	,098	,023	,126	-,006	,144
UZK4	,119	,082	,067	,118	,054	,769**	,025	,044	,106	,061	,155*
UZK5	,226**	,131	,121	,304**	,031	,695**	,232**	,156*	,194*	,286**	,234**
KBEK1	,526**	,214**	,374**	,459**	,245**	,080	,964**	,469**	,320**	,557**	,374**
KBEK2	,566**	,283**	,372**	,553**	,255**	,146	,927**	,532**	,397**	,551**	,405**
KBEK3	,616**	,314**	,427**	,482**	,322**	,100	,934**	,519**	,390**	,574**	,353**
OOL1	,606**	,429**	,415**	,556**	,413**	,093	,542**	,976**	,499**	,612**	,451**
OOL2	,597**	,470**	,464**	,571**	,440**	,109	,525**	,966**	,543**	,609**	,445**
OOL3	,529**	,399**	,317**	,576**	,323**	,128	,482**	,932**	,436**	,571**	,503**
YEGE1	,409**	,590**	,402**	,358**	,376**	,169*	,216**	,378**	,868**	,283**	,242**
YEGE2	,431**	,590**	,420**	,284**	,325**	-,003	,306**	,407**	,806**	,289**	,172*
YEGE3	,371**	,373**	,273**	,432**	,239**	,222**	,405**	,407**	,722**	,397**	,317**
YEGE4	,498**	,532**	,519**	,394**	,391**	,209**	,336**	,437**	,829**	,422**	,223**
YEGE5	,433**	,623**	,544**	,301**	,433**	,170*	,300**	,446**	,826**	,348**	,193*
TEFE1	,608**	,331**	,373**	,605**	,263**	,148	,598**	,544**	,412**	,955**	,480**
TEFE2	,589**	,420**	,391**	,572**	,302**	,143	,516**	,616**	,425**	,931**	,527**
TEFE3	,651**	,315**	,362**	,599**	,270**	,098	,571**	,600**	,390**	,937**	,495**
YESP1	,265**	,238**	,123	,485**	,213**	,163*	,198**	,344**	,196**	,362**	,797**
YESP2	,409**	,259**	,357**	,445**	,409**	,126	,308**	,414**	,276**	,375**	,787**
YESP3	,469**	,242**	,272**	,565**	,347**	,221**	,380**	,454**	,255**	,518**	,823**
YESP4	,272**	,038	,196**	,484**	,103	,229**	,357**	,284**	,159*	,388**	,678**

** p=0.01, * p=0.05

Şekil 1: BBOMEFÖ'nün yamaç birikinti grafiği

- özel sektör çalışanı, 35 ve altı yaşa sahip,
- daha çok üç bant ve 8 Top bilardo oynamakta,
- ailesiyle yaşamakta, bilardo oynamaya yalnız veya arkadaşlarıyla gitmekte,
- günlük ortalama 1,72±1,67 saat TV izlemekte ve daha çok spor, belgesel ve haber programlarını izlemekte,
- aylık ortalama 76,45±225,45 TL ders gideri, 88,37±191,56 TL bilardo mekanına ulaşım gideri, 271,32±307,61TL bilardo gideri, şüana kadar toplam 5237,23±10313,543 TL malzeme gideri,
- hafta içi ortalama 8,64±10,629 saat, hafta sonu 5,40±4,67saat bilardo salonlarında harcamakta,
- bireyler ortalama 14,50±11,32 yıldır bilardo oynamakta,
- çok fazla kitap okumamakta ve sinemaya gitmemektedirler.

Tablo 3: Bilardo oynayan bireylerin profilleri

Demografik Özellikler	n	%	Demografik Özellikler	n	%
Kadın	21	12,1	Bekar	92	53,2
Erkek	152	87,9	Evli	81	46,8
Müsabık	78	45,1	Lise ve Altı	39	22,5
Rekreasyonel Amaçlı	95	54,9	Üniversite ve Üstü	134	77,5
Aylık Kişisel Gelir	n	%	Toplam Aile Geliri/Aile	n	%
2000 TL ve altı	43	24,9	2500 TL ve altı	19	11,0
2001-4000 TL	51	29,5	2501-5000 TL	42	24,3
4001-6000 TL	43	24,9	5001-7500 TL	48	27,7
6001-8000 TL	17	9,8	7501-10000 TL	24	13,9
8001 TL ve üstü	19	11,0	10001-12500 TL	18	10,4
Kamu	30	17,3	12500 TL ve üzeri	22	12,7
Özel Sektör	59	34,1	8 Top	73	42,2
Serbest Meslek	42	24,3	9 Top	46	26,6
Çalışmayanlar	42	24,3	14±1	29	16,8
25 Yaş ve Altı	48	27,7	Snooker	14	8,1
26-35 Yaş	40	23,1	Karambol	21	12,1
36-45 Yaş	52	30,1	Tek Bant	9	5,2
46 Yaş ve Üstü	33	19,1	Üç Bant	102	59,0
Haber	80	46,2	Kadri	1	0,6
Magazin Eğlence	17	9,8	Artistik	6	3,5
Açık Oturma Tartışma	32	18,5	Yalnız	27	15,6
Yarışma	40	23,1	Arkadaşlarımla	16	9,2
Sinema	72	41,6	Ailemle	130	75,1
Spor	102	59,0	Aile Bireylerimle	9	5,2
Kültür Sanat	23	13,3	İş/Okul Arkadaşlarımla	25	14,5
Müzik	29	16,8	Yalnız	77	44,5
Dizi	46	26,6	Sosyal Dünyadan Arkadaşlarımla	33	19,1
Belgesel	83	48,0	Kulüp/Takım Arkadaşlarımla	20	11,6
Toplam	173	100,0	Kız/Erkek Arkadaşlarımla	9	5,2
Ortalama Değerler	Minimum	Maksimum	Ort±SD		
Aylık Ortalama Bilardo Ders Gideriniz (TL)	0	1.500	76,45±225,45		
Aylık Ortalama Bilardo Ulaşım Gideriniz (TL)	0	2.000	88,37±191,56		
Aylık Ortalama Bilardo Salon Gideriniz (TL)	0	1.500	271,32±307,61		
Şu ana Kadar Malzemeye Harcanan Tutar (TL)	0	100.000	5.237,23±10.313,543		
Hafta İçi Bilardo Salonunda Geçirilen Süre (saat)	0	60	8,64±10,629		
Hafta Sonu Bilardo Salonunda Geçirilen Süre(saatt)	0	30	5,40±4,67		
Bilardoyu Kaç Yıldır Oynuyorsunuz	1	50	14,50±11,32		
En Son Kaç Hafta Önce Kitap Okudunuz	0	200	12,63±30,70		
En Son Kaç Hafta Önce Sinemaya Gittiniz	0	260	16,67±38,27		
Günlük TV izleme Süreniz (saat)	0	12	1,72±1,67		

Bilardo oynayan bireylerin bilardo dışında yaptıkları aktiviteler Tablo-4'te verilmiştir. Tablodan da görülebileceği gibi, bireylerin daha çok katıldıkları sportif faaliyetlerin ilk üçü;

basketbol, futbol ve voleybol gibi takım sporları yapmak, fitness merkezlerinde yapılan sporlar, dağcılık, dağ bisikleti, doğa yürüyüşü gibi doğa sporlarıdır. Bireylerin spor dışında yaptıkları kültürel sosyal faaliyetlerin ilk üçü; evde dinlenmek, aile ile birlikte olmak ve internette gezinmektir.

Tablo 4: Bilardo oynayan bireylerin bilardo dışında yaptığı aktiviteler

Kültürel Sosyal Faaliyetler	n	%	Sportif Faaliyetler	n	%
Sinemaya Gitmek	70	52,2	Doğa Sporları	43	32,1
Tiyatroya Gitmek	31	23,1	Takım Sporları	49	36,6
Fotoğrafçılıkla İlgilenmek	14	10,4	Ferdi Sporlar	17	12,7
Evde dinlenmek	86	64,2	Su Sporları	39	29,1
TV izlemek	50	37,3	Hava Sporları	3	2,2
Aile ile birlikte olmak	85	63,4	Motor Sporları	5	3,7
Alışverişe çıkmak	55	41,0	Mücadele Sporları	9	6,7
İnternette gezinmek	72	53,7	Raket Sporları	33	24,6
Sosyal Medyada zaman harcamak	69	51,5	Parklardaki rekreatif spor aktiviteleri	20	14,9
Müzikle uğraşmak	44	32,8	Yerli ve yabancı Halkoyunları ve danslar	7	5,2
El Sanatlarıyla uğraşmak	15	11,2	Fitness Merkezlerinde Yapılan Sporlar	47	35,1

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bireyleri Bilardo Oynaya Motive Eden Faktörler Ölçeğinin geliştirilmesi amacıyla yapılan bu çalışmada bilardo oyuncularının önemli bir kısmı diğer birçok rekreasyonel sporlarda olduğu gibi erkeklerin hegemonyasındadır. Bu durum Kaplan ve Ardahan'ın (2013) çalışmasıyla benzerlik göstermektedir. Buna ilave olarak bekarların, kişisel ve/veya aile gelirleri yüksek olanların rekreasyona ayıracağı zaman ve bütçenin fazla olması bireylerin diğer birçok rekreasyon aktivitesinde olduğu gibi bilardoda da benzerlik göstermektedir. Mevcut araştırmanın sonuçları Ardahan'ın (2013) sonuçlarıyla benzeşmektedir.

Diğer taraftan bilardo oyuncularının serbest zamanlarında serbest zamanlarında bilardo dışında yaptığı kültürel, sanatsal ve diğer aktivitelerden çoğunlukla; evde dinlenmeyi, ailesi ile vakit geçirmeyi, sinemaya gitmeyi, internette gezinip sosyal medyada zaman harcamayı, alışverişe gitmeyi tercih ederken çok azı sanatsal aktivitelerle ilgilenmeyi tercih etmektedir. Sportif aktivitelere katılımlarında ise çoğunluk; doğa sporları, takım sporları, fitness merkezlerinde yapılan sporlar su sporları, raket sporlarını tercih ederken; çok azı hava sporları, mücadele sporları ve motor sporlarına tercih etmektedir. Bu sonuçlar Ardahan ve Akdeniz (2018) araştırmalarında elde ettiği sonuçlarla örtüşmektedir.

Bireyi bilardo oynamaya motive eden faktörler, 11 faktörde toplam 54 madde faktörleşmiştir. Bunlar sırasıyla; Rekabet Duygusu, Tanınma ve Sosyal Statü, Mental Sağlık, Bilardoyu Sevme, Kariyer Beklentisi, Sosyalleşmek, Uzaklaşmak, Takdir Edilme ve Kendini Gösterme, Örnek Olma, Yenilemek/Gelişim ve Yeni Bir Spor Branşını Deneme, Maslow'un İhtiyaç Teorisiyle açıklanabilir (İbrahim ve Cordes, 2002). Bu faktörlerden Mental Sağlık daha çok fiziksel ihtiyaçlar ile ilgili iken diğer faktörler daha üst düzeyli ihtiyaçlarla ilgilidir. Bunun yanında faktörlerden Tanınma ve Sosyal Statü, Rekabet Duygusu, Taktir Edilme ve Kendini Gösterme ve Örnek Olma Başarılan Amaç Teorisinin Ego Merkezli Amaç, diğer faktörler ise Görev Merkezli Amaçlarıyla örtüşmektedir (Pintrich, 2000). Buna ilave olarak bu 11 faktörden Rekabet Duygusu, Tanınma ve Sosyal Statü, Takdir Edilme ve Kendini Gösterme,

Örnek Olmayı Deci ve Ryan (1985) tarafından geliştirilen Özgür İrade Teorisi'nin İç Kaynaklı Motivasyon unsurlarıyla diğerler faktörleri Dış Kaynaklı Motivasyon ile açıklanabilir.

Bilardo her ne kadar yoğun bir fiziksel aktiviteye dayalı olmasa da oyunların uzun sürdüğü varsayımıyla dayanıklılığa ihtiyaç duyar. Bu sebeple tüm faktörleri Engeström ve arkadaşlarının (2003) ortaya koyduğu Aktivite Teorisi ile de açıklamak mümkündür.

Sonuç olarak hem rekreasyonel ve profesyonel olarak bilardo diğer rekreasyonel aktivitelerden farklı olarak hem sporcuların hem de rekreasyonel oyuncuların kazanmak için oynadıkları bir spor branşıdır. Buna ilave olarak BBOMEFÖ'nün Cronbach's Alpha katsayısı 0.961 ve ölçeğin açıkladığı varyans %76,073 olarak bulunmuştur. Yapılan DFA sonuçları da ölçeğinin istatistiki olarak güven sınırları içinde olduğundan Bireyleri Bilardo Oynamaya Motive Eden Faktörler Ölçeğini Türk popülasyonu için açıklamaya yeterli olduğu sonucuna varılabilir.

Son yıllarda kafelerde yer bulan bilardo hak ettiği değeri görememektedir. Bunun için hem oynayan sayısı azalmakta hem de kahve oyunu imajında varlığını sürdürmektedir. Bu sebeple bilardo mutlaka kafelerden kurtarılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Akdeniz, Y. ve Ardahan, F. (2019). Bireyleri Rekreasyonel tesine başlamaya motive eden faktörler ölçeğinin geliştirilmesi ve geçerlilik güvenirlik çalışmasının yapılması. 11th International Sport Community Symposium, 28 October – 01 November 2019, Antalya, Turkey.
- Ardahan, F. (2012). Reliability and Validity of recreational fishing motivation scale in turkish population. *Turkish Journal Of Sport And Exercise*, 14(3),59-65.
- Ardahan, F. (2013). Bireyleri rekreatif spor etkinliklerine motive eden faktörlerin remm ölçeğini kullanarak çeşitli demografik değişkenlere göre incelenmesi: antalya örneği. *Pamukkale Journal of Sport Sciences*, 4(2), 1-15.
- Ardahan, F. (2018). Developing and doing validity and reliability of the motivational factors scale for being non-voluntariness. *European journal of physical education and sport science*. 4(4), 23-36.doi: 10.5281/zenodo.1221446.
- Ardahan, F. (2018). Developing and doing validity and reliability of the motivational factor scale of being choir singer. *European Journal of Physical Education and Sport Science*. 4(7), 1-12.doi: 10.5281/zenodo.1249994.
- Ardahan, F. ve Akdeniz, Y. (2018). Koristlerin profilleri ve bireyleri korolara korist olarak katılmaya motive eden faktörlerin demografik değişkenlerle karşılaştırılması: antalya örneği. *Sinop Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 1-30.
- Ardahan, F. (2016) Developing and doing validity and reliability of the motivational factors scale for being volunteer in AKUT. *International Journal of Human Sciences*, 13(1), 1755-1769. doi:10.14687/ijhs.v13i1.3605.
- Ardahan, F. ve Çalışkan, A. (2017). Bireyleri Spor Festivallerine Katılmaya Motive Eden Faktörler Ölçeği geçerlilik ve güvenirlik çalışması: RUNATOLIA'ya örneği. *Journal of Human Sciences*, 14(2), 1405-1419. doi:10.14687/jhs.v14i2.4433.
- Ardahan, F., Turgut, T. ve Kaplan Kalkan, A. (2016). Her yönüyle rekreasyon. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Ardahan, F. ve Mert, M. (2013a). Bireyleri doğa yürüyüşü yapmaya motive eden faktörler ölçeği ve bu faaliyetlere katılarak elde edilen faydalar ölçeğinin Türk popülasyonu için geçerlilik güvenirlik çalışması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 10(2), 338-355.
- Ardahan, F. ve Mert, M. (2013b). The Validity and reliability of motivational factors scale and the benefits scale of participating in mountaineering activities for turkish population. *The Online Journal of Recreation and Sport*, 2(4), 49-63.
- Ardahan, F. ve Mert, M. (2014c). Bireyleri bisiklet kullanmaya motive eden faktörler ölçeğinin geliştirilmesi ve türk popülasyonu için güvenirlik geçerlilik çalışması. *ASOS Journal, Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 409-427, 2014.
- Crandall, R. (1980), Motivation for leisure. *Journal of Leisure Research*, 12(1), 45-54.
- Deci, E.L. & Ryan, R.M. (2000/1). Intrinsic and extrinsic motivations: classic definitions and new directions. *Contemporary Educational Psychology*, 25, 54-67.
- Deci, E.L. ve Ryan, R.M. (1985). The general causality orientations scale: self determination in personality. *Journal of Research in Personality*. 19, 109-134.
- Driver, B.L. (1983). Master list of items for recreation experience preferences scales and domains. Unpublished document. USDA Forest Service, Fort Collins, CO: Rocky Mountain Forest and Range Experiment Station, p.15-75.
- Engeström, Y., Miettinen, R. & Punamaki, R.L. (2003). *Perspective on activity theory*, Cambiridge University Press, Second Edition, NY, 10011-4211, USA, p.22-80.
- Ercan, E. (1995). *Bilardonun Tarihçesi*. Focus Dergisi. Aralık Sayısı. Available at: <https://www.bilardo.gov.tr/bilardonun-tarihcesi>. Erişim Tarihi: 15.12.2020.
- Evlivan, İ. ve Ardahan, F. (2019). Bireyleri bisiklet festivallerine katılmaya motive eden faktörler ölçeğinin geliştirilmesi ve Türk popülasyonu için geçerlilik güvenirliğinin yapılması. 11th International Sport Community Symposium, 28 October – 01 November 2019, Antalya, Turkey.
- İbrahim, H. & Cordes, K.A. (2002). *Outdoor Recreation, Enrichment For a Lifetime*. Second Edition, Sagamore Publishing, Il, p. 5-150.
- Kaplan Kalkan, A. & Ardahan, F. (2013). Doğa Sporları Yapan Bireylerin Profilleri, Doğa Sporu Yapma Nedenleri ve Elde Ettikleri Faydalar: Antalya Örneği, Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 93-114.
- Kişin, K. (2020). *Bilardo Kuralları, Terimleri & Malzemeleri*. Available at: <https://blog.n11.com/spor-outdoor/bilardo-kurallari-terimleri-malzemeleri>. Erişim Tarihi: 15.12.2020.
- Levy, J. (1979). Motivation for leisure: An intereactionist approach. In H. Ibrahimand R. Crandall (Eds.), *Leisure: A psychological approach*. Los Alamitos, CA: Hwong Publishing, p.12-42.
- Örücü, E. (2006). *Modern işletmecilik*. Ankara: Gazi kitabevi.
- Pintrich, P.R. (2000). An Achievement goal theory perspective on issues in motivation terminology, theory and research. *Contemporary Educational Psychology*, 25, 92–104.

Sümer N. (2000). Yapısal eşitlik modelleri. Türk Psikoloji Yazıları, 3(6), 49-74.

Motivasyon Kavramı ve Motivasyon Teorileri. Available at: <https://kisiselbasari.com/motivasyon-kavrami-ve-motivasyon-teorileri.html>. Erişim Tarihi: 15.12.2020.

Tr.wikipedia. Bilardo. Available at: <https://tr.wikipedia.org/wiki/Bilardo>. Erişim Tarihi: 15.12. 2020.

Tr.wikipedia. Spor. Available at: <https://tr.wikipedia.org/wiki/Spor>. Erişim Tarihi: 15.12. 2020.